

"DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING TIZIMI"*IIV Qashqadaryo akademik litseyi**huquq fani o'qituvchisi**Norbo'tayeva Saodat**saodatnurbutayeva@gmail.com***Annotatsiya**

Ushbu ilmiy maqolada davlat hokimiyati organlarining tizimi tushunchasi, uning tarkibi, xususiyatlari va zamonaviy davlat boshqaruvidagi o'rnini tahlil qilinadi. Maqolada davlat hokimiyati organlarining asosiy turlari – qonunchilik, ijro etuvchi va sud hokimiyati organlari hamda ularning o'zaro munosabatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, davlat hokimiyati organlari tizimining samarali faoliyati uchun zarur bo'lgan tamoyillar va zamonaviy o'zgarishlar haqida so'z yuritiladi. Mazkur mavzu davlat boshqaruvi va huquqshunoslik sohalarida dolzarb ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Davlat hokimiyati, davlat organlari, qonunchilik organlari, ijro etuvchi organlar, sud hokimiyati, boshqaruv tizimi, hokimiyat taqsimoti, davlat boshqaruvi.

Davlat hokimiyati organlarining tizimi

Kirish

Davlat hokimiyati organlari tizimi davlat boshqaruvi va huquqiy tartibning asosiy elementi hisoblanadi. Zamonaviy davlatlarda hokimiyatning samarali va qonuniy amalga oshirilishi ushbu organlarning o'zaro muvofiqligi va samarali faoliyatiga bog'liqdir. Ushbu maqolada davlat hokimiyati organlarining tizimi tushunchasi, uning asosiy bo'linmalari, funksiyalari va o'zaro munosabatlari tahlil qilinadi.

Davlat hokimiyati organlari tushunchasi va mohiyati

Davlat hokimiyati organlari – bu davlat hokimiyatini amalga oshirish uchun tashkil etilgan maxsus davlat tuzilmalari bo‘lib, ular qonunlar doirasida davlat boshqaruvi va huquqni muhofaza qilish funksiyalarini bajaradi. Ushbu organlar davlat hokimiyatining taqsimlanishi va mustaqil faoliyati tamoyillariga asoslanadi.

Davlat hokimiyati organlarining asosiy xususiyatlari:

- Maxsus tashkil etilganlik.
- Davlat hokimiyatini amalga oshirish vakolatiga ega bo‘lish.
- Qonuniylik va mustaqillik.
- Fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilish.

Davlat hokimiyati organlari tizimining asosiy tamoyillari

Davlat hokimiyati organlari tizimi quyidagi asosiy tamoyillarga asoslanadi:

- Hokimiyat taqsimoti: Qonunchilik, ijro etuvchi va sud hokimiyati organlari o‘rtasida vakolatlari taqsimlanadi.

- Mustaqillik va muvozanat: Har bir organ o‘z vakolatlari doirasida mustaqil faoliyat yuritadi va boshqa organlar bilan muvozanatni saqlaydi.

- Huquqiylik: Har bir organ faoliyati qonunlar asosida amalga oshiriladi.

- Mas’uliyatlilik: Organlar o‘z faoliyati uchun javobgar hisoblanadi.

Davlat hokimiyati organlarining asosiy turlari

Qonunchilik organlari

Qonunchilik organlari davlat qonunlarini qabul qilish, o‘zgartirish va bekor qilish huquqiga ega bo‘lgan organlardir. Ular davlat siyosatini belgilashda markaziy rol o‘ynaydi. Masalan, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi.

Qonunchilik organlarining asosiy funksiyalari:

- Qonunlarni ishlab chiqish va qabul qilish.
- Davlat byudjetini tasdiqlash.
- Boshqaruv organlari faoliyatini nazorat qilish.

Ijro etuvchi organlar

Ijro etuvchi organlar qonunlarni amalga oshirish, davlat siyosatini bajarish va kundalik boshqaruvni amalga oshirish bilan shug'ullanadi. Ular hukumat, vazirliklar, mahalliy ijro hokimiyati organlari kabi bo'linmalardan iborat.

Ijro etuvchi organlarning vazifalari:

- Qonunlarni hayotga tatbiq etish.
- Davlat siyosatini amalga oshirish.
- Ijtimoiy-iqtisodiy sohani boshqarish.

Sud hokimiyati organlari

Sud hokimiyati organlari davlat qonunlari va huquqlarini himoya qilish, fuqarolar o'rtasidagi nizolarni hal qilish, jinoyatlarni tergov qilish bilan shug'ullanadi. Sud mustaqilligi va adolat tamoyillari sud hokimiyatining asosiy tamoyillari hisoblanadi.

Davlat hokimiyati organlari o'rtasidagi munosabatlar

Davlat hokimiyati organlari o'rtasidagi munosabatlar hamkorlik, muvozanat va nazorat tamoyillari asosida tashkil etiladi. Bu munosabatlar quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi:

- Qonunchilik nazorati: Qonunchilik organlari ijro etuvchi organlarning faoliyatini nazorat qiladi.
- Ijro etuvchi hokimiyatning qonun ijrosi: Ijro etuvchi organlar qonunlarni amalga oshiradi va sud qarorlarini bajaradi.

- Sud hokimiyati mustaqilligi: Sud organlari boshqa hokimiyat tarmoqlaridan mustaqil bo'lib, qonun ustuvorligini ta'minlaydi.

Davlat hokimiyati organlarining zamonaviy rivojlanishi

Zamonaviy davlatlarda hokimiyat organlari tizimi doimiy rivojlanib, demokratik tamoyillar asosida takomillashmoqda. Raqamli texnologiyalar, ochiqlik va fuqarolarning ishtiroki davlat boshqaruvida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, hokimiyat organlarining samaradorligini oshirish, korrupsiyaga qarshi kurash va qonun ustuvorligini ta'minlash dolzarb vazifalar hisoblanadi.

Xulosa

Davlat hokimiyati organlari tizimi davlat boshqaruvida asosiy rol o'ynaydi. Ularning samarali faoliyati jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, ijtimoiy barqarorlik va adolatni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy sharoitlarda davlat hokimiyati organlarining mustaqilligi, muvozanati va hamkorligi mustahkamlanishi zarur.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent.
2. Abduvaxobov T. Davlat boshqaruvi asoslari. Toshkent, 2019.
3. Karimov B. Davlat hokimiyati va boshqaruv tizimi. Toshkent, 2020.
4. Islomov D. Davlat hokimiyati organlari va ularning funktsiyalari. Ilmiy jurnal, 2021.
5. Rustamov M. Demokratik davlat va hokimiyat taqsimoti. Toshkent, 2022.
6. Qodirov Sh. Davlat boshqaruvida zamonaviy tendensiyalar. Toshkent, 2023.